

Persdossier

Frozen

(lange versie)

Hart tegen hart: een bloedige ontmoeting

Door Guy Duplat

Gepubliceerd op 9 maart 2017

Twee jaar geleden, tijdens het immer boeiende Festival XS in het Théâtre National, ontdekten we al de korte versie (20 minuten) van *Frozen*. Het was liefde op het eerste gezicht voor dit woordenloze juweeltje. Sophie Linsmaux en Aurelio Mergola (Compagnie3637) kropen in de huid van twee koude, vervreemde kantoorbedienden van een multinational.

Ze zitten alleen in de kantine van de onderneming. Terwijl ze hun walgelijke diepvrieslunch naar binnen werken, kijken ze niet naar elkaar en praten ze niet. Maar plots ontdekken ze in de koelkast een bloedend, kloppend hart. De plotse verschijning van het vlees, de menselijke waarheid in de lichaamloze wereld van vandaag, volstaat om paniek en oorlog te ontketenen. Aurelio wil zich zo snel mogelijk van dit 'schandaal' ontdoen, maar bij Sophie welt een onmiddellijke tederheid op voor een hart dat eindelijk klopt.

Het was een schokkend sprookje over de unidimensionele maatschappij, al aangeklaagd door Herbert Marcuse in 1968. 50 jaar geleden, dus.

Een gerobotiseerde wereld

Vandaag stellen ze in het Théâtre National de lange versie (1 uur) voor. Voor wie de XS-versie heeft gezien, is het effect uiteraard wat afgezwakt, maar het blijft opmerkelijk. Dit woordenloze theater heeft een sterk verhalend karakter en heeft iets van een thriller. De twee personages blijven in de kantine, afgesloten door de deur, in een decor dat in een slagveld verandert.

Hun gedwongen leven met hun twee leidt er uiteindelijk toe dat ze op elkaar afgewezen zijn. De man 'geeft' zijn hart letterlijk aan de vrouw, waarmee hij haar redt. Er groeit een zekere tederheid met zelfs een vleugje sensualiteit tussen de twee, die als schipbreukelingen vastzitten op hetzelfde vlot van het leven, verbonden aan hetzelfde, kwetsbare hart, misschien al vóór ze een keuze moeten maken in een poging zichzelf te redden.

De voorstelling is een metafoor voor het leven met personages genre Tati, met vooral in het begin een flinke portie humor, maar evolueert al snel tot een metafysisch, heel bloederig stuk. De twee uitstekende acteurs/auteurs moeten zich op het podium zien te redden met dit echte, druipende hart en de draden die hen met het hart en met elkaar onderling verbinden, als navelstrengen.

Ook al had het compacter gekund, *Frozen* blijft een opmerkelijk en interessant moment. Het theater spreekt hier over het leven in onze gerobotiseerde en virtuele wereld, maar ook over medeleven, het koppel, het ieder-voor-zich en de solidariteit.

Frozen: hart beschikbaar

Door Catherine Makereel

Gepubliceerd op 16 maart 2017

Sophie Linsmaux en Aurelio Mergola hakken ons menselijke karkas in stukjes. Visueel theater, zonder een woord, dat de grenzen van een lichaamloze maatschappij tot een paroxisme leidt.

Frozen was eerder al in zijn korte vorm te zien op het laatste Festival XS. Vandaag loopt er een lange versie (70 minuten) om het kwetsbare karkas van de mensheid uit te benen. Sophie Linsmaux en Aurelio Mergola halen hun Tranchelard-mes boven om de weinig glanzende darmen van de menselijke aard aan hun slagershaak te hangen, het rauwe vlees van ons individualisme, de magere resten wanneer het vet van onze hoop en onze illusies is afgesneden.

Nochtans laat niets in de eerste scène deze bloederige snijoperatie vermoeden. Op de melodie *It's not unusual to be loved by anyone* van Tom Jones, maar dan in een versie voor in liften, komen een man en een vrouw de bedrijfskantine binnen om er hun gepasteuriseerde lunch (vacuümverpakte soep en salade) te verorberen. Ze eten in absolute stilte, amper onderbroken door het metalen geluid van hun vorken op hun bord. Zelfs de klokgeluidjes van de waterautomaat lijken levendiger dan Marta en Angus, twee grijze wezens met onderling uitwisselbaar mantelpak en met waterstofperoxide gebleekt haar.

Een hardnekkig kloppend hart

Niets lijkt de routine van de twee bedienden te verstoren, tot Marta plots, achter de plastic saladebowls, een kloppend hart ontdekt. Een echt, bloedend hart met aders, dat hardnekkig klopt. De man en de vrouw raken in een venijnig gevecht verwickeld. Hij wil zich koste wat het kost ontdoen van dit vleeselijke orgaan, dat ons herinnert aan onze kwetsbaarheid en onze sterfelijkheid. Zij wil het hart bewaren, als symbool van het leven, van het stromende bloed, in dit zwaarmoedige bestaan.

Hun ruige (en moordende) strijd zal hen uiteindelijk op een onverwachte en ongepaste manier aan dit uit de lucht gevallen hart verbinden. Zonder de rest van de intrige te onthullen, kunnen we zeggen dat dit visuele, woordenloze theater de grenzen van een lichaamloze maatschappij tot haar paroxisme leidt, een productiezieke wereld, die zich van zijn wortels heeft losgerukt en zich heeft losgekoppeld van de organische, natuurlijke ingewanden die het leven geven. De metafoor mag dan opzichtig zijn, ze is daarom niet minder doeltreffend.

demandezle programme

In het hart van de menselijke relaties

Door Catherine Sokolowski

Gepubliceerd op 13 maart 2017

***Frozen* nodigt de toeschouwer uit in de beslotenheid van een steriele cafetaria. Op het menu staan salades en appels, repetitieve muziek en de koelte van de werkomgeving van een cleane, ontmenselijkte 21e eeuw. De mensheid, daar gaat het over in deze atypische pantomimevoorstelling. Het stuk voert het hart, het vlees en dus de kwetsbaarheid aan tegenover de individualistische normen, die als de panacee van het moderne geluk worden beschouwd. Twee mensen bevinden zich ongewild samen en zijn verplicht rekening te houden met elkaar en zelfs samen te werken om te overleven. Een terugkeer naar de essentiële waarden in een veelzeggende stilte, die je onvermijdelijk raakt. Een perfect geslaagde uitdaging.**

Het decor is een mix van grijs, beige, wit en groen (toch wat de salade en de appels betreft). De vrouw draagt een sober mantelpak, de man ook. Beiden zijn blond en knap. Ze zouden het misschien best met elkaar kunnen vinden, broer of zus zijn, of zelfs een koppel. Maar ze zijn instinctief terughoudend. De man let helemaal niet op zijn collega. Voor hem bestaat ze niet. Zij lijkt oplettender en voelt de vijandigheid aan. Ze eten. Dit alles neemt veel tijd in beslag en dat is prachtig. Het is prachtig dat een publiek, zelfs van jonge leeftijd, deze stomme, bijna verstijfde scène kan bekijken en waarderen, terwijl buiten alles een en al activiteit, lawaai, beweging en wedijver is.

Dan klinkt een onverwacht geluid. We zouden het kunnen associëren met dat van een kloppend hart, ware het niet dat dit idee in de context van een cafetaria absurd is. Dat kan het dus niet zijn. Zoals verwacht, gaat de vrouw, die gevoeliger is, kijken. Ze ontdekt een bloedend hoopje, dat regelmatig, maar geagiteerd beweegt. Overmand door een instinctieve angst, stapt ze achteruit. De man wil zich van het ding ontdoen en het weggooiden om het te vergeten. Vanaf dan verandert de relatie tussen de man en de vrouw.

Frozen boeit, hypnotiseert bijna en vergt constante aandacht. Gezien de afwezigheid van woorden moet de toeschouwer zich volledig op zijn ogen en zijn verbeelding verlaten. Even je smartphone checken of verstrooid zijn, kan hier dus niet. De spanning is te snijden. *Frozen* wordt briljant vertolkt door Sophie Linsmaux en Aurelio Mergola, die het stuk ook bedachten. Het is een gewaagde keuze, een uitstap op onbekend (of ten minste vergeten) terrein, een metafoor over de 21e-eeuwse maatschappij, menselijke relaties en de hedendaagse waarden, die je eerst wakkerschudt en dan bekoort. *Frozen* is esthetisch, origineel, nuttig en grappig. En vooral aangrijpend.

FROZEN in het Théâtre National: het lichaam ter harte

Door Marie Lemot

Gepubliceerd op 10 maart 2017

De lichten gaan aan in het bijzonder realistische decor van een bedrijfskantine, een werkweld waar ontpersoonlijking en sterilisatie tot het uiterste worden gedreven. Een vrouw, Martha, staat tussen de tafels, rechtop op haar hakken en in haar mantelpak, met een dienbord in de hand, alsof ze een element van het decor is. Al snel komt haar mannelijke tegenspeler bij haar staan, Angus, die er in zijn grijze pak al even koud en ontlichaamd uitziet. Ze beginnen aan hun lunch: een mechanisch ballet van gebaren, elk aan zijn tafel, samen en alleen, met een haast robotisch ritme, tot Martha een aberrante ontdekking doet: een levend, kloppend, bloedend hart, verstopt achter de Tupperwaredozen in een van de koelkasten. Het orgaan is in hun ogen onbetamelijk en brengt de ware aard van de twee personages aan het licht. Een geschokte Angus en een gehypnotiseerde Martha gaan een waar gevecht aan. Hij wil het hart vernietigen, zij wil het redden. Zo spat de aanvankelijke structuur van de scène uiteen. Na deze impulsieve explosie belanden ze in een huis clos, waar hun overleven van het hart afhangt. Doordat ze in hun gevecht ernstig gewond zijn geraakt, hebben ze geen andere keuze dan zich met slangen aan dit orgaan te verbinden. Het derde deel wordt gekenmerkt door het wachten en de pogingen om te ontsnappen aan dit vijandig geworden decor. Het onthult de broze mensheid van deze verloren en vereenzaamde wezens.

Op basis van een verhaallijn met een bewonderenswaardig goed aangehouden ritme, breken de twee acteurs het individualistische en op productie gerichte ideaal van onze hedendaagse maatschappij af. Ze herinneren ons eraan dat onze mensheid in de eerste plaats een belichaming van vlees en bloed is. De dystopische allure die het stuk geleidelijk aan aanneemt, wijst ons uiteindelijk op de illusie van de controle die we koste wat het kost denken te kunnen behouden, terwijl de minste anomalie het systeem – waarvan we dachten dat het onfeilbaar was – zou kunnen ondermijnen. Het bloederige hart wordt door zijn esthetische, symbolische kracht de rode draad van een onvermijdelijk lijkende terugkeer naar de essentie. Rondom en vanuit het hart beginnen de man en de vrouw te evolueren. Het spel van contrasten en dubbelzinnigheden geeft het verhaal een ware diepgang. Tussen gelach en ontzetting, kreten en tederheid, gehechtheid en afstoting, angst en vreugde, wordt de toeschouwer geconfronteerd met alles wat hem onvermijdelijk met zijn gelijken bindt.

Frozen, of hoe ontdooi je je hart?

Door Irene Chamorro Guindel

Gepubliceerd op 13 maart 2017

Met *Frozen* brengt Compagnie3637 een angstaanjagende huis clos en een woordenloze voorstelling, die niettemin veel zegt over de mens. Het stuk doet ons nu eens schaterlachen, dan weer opspringen. Het plaatst de mens in het middelpunt van het toneel en doet ons nadenken over ons eigen mens-zijn.

Op het toneel zien we een bedrijfskantine. Alles is heel geometrisch, heel proper, heel steriel. Het lijkt bijna een operatiekamer. Op de achtergrond weerklinkt liftmuziek: *It's not unusual to be loved by anyone*. Een vrouwelijke bediende stapt de ruimte binnen, vult haar dienblad en gaat zitten. Kort daarna doet een man hetzelfde. Hij gaat een eind verder zitten. Ze beginnen in stilte te eten. Hun routine is bijna identiek en hun gebaren lijken echo's van elkaar. Toch kijken ze elkaar amper aan. De situatie, die uit het echte leven gegrepen lijkt, is absurd en grappig. Hun manier van doen is pietluttig en berekend, bijna robotisch, waardoor ze in onze ogen aan het belachelijke grenst. Terwijl we ons allemaal al in een gelijksoortige situatie hebben bevonden ...

Plots wordt de scène, die aan Mr. Bean en Monty Python doet denken, onderbroken. Iets, een explosie, doorbreekt de dagelijkse routine. In de koelkast, tussen de salades, ligt een kloppend hart.

Op dat ogenblik barst de hel los.

De reactie van beide personages op dit verstorende element is visceraal. Het is alsof ze door het zien van dit zo menselijke, vleselijke voorwerp uit een lange coma ontwaken. Eerst probeert de man zich van het orgaan te ontdoen, terwijl de vrouw zich er juist toe aangetrokken voelt. Ze storten zich in een lijf-aan-lijfgevecht, waarbij ze allebei ernstig gewond raken. De enige oplossing is al even verschrikkelijk als simpel: ze moeten zich allebei via een buisje met het hart verbinden en samenleven in een zaal, waarvan de deuren niet meer open kunnen.

Het vervolg doet denken aan schipbreukelingen op een onbewoond eiland. We zien twee mensen die proberen te overleven in moeilijke, ondraaglijke omstandigheden. Hiertoe moeten ze in hun eigen bestaan graven en zich bewust worden van hun menselijke natuur en hun instincten. Ze veranderen voor onze ogen en worden dieren, overheerst door geweld, honger, verlangen en liefde.

Met dit absurde en tegelijk heel menselijke verhaal maakt *Frozen* ons bewust van ons lichaam. Niet het lichaam dat we aan de maatschappij laten zien, maar dat wat van ons levende wezens maakt.

De voorstelling belicht een heel paradoxale zekerheid van onze westerse maatschappij. Enerzijds hechten we enorm veel belang aan het lichaam en aan ons uiterlijk, dat onze identiteit geworden is. Anderzijds blijft het lichaam vaak taboe, vooral wanneer er sprake is van ziekte of dood, of wanneer we het gewoon vanuit een organisch standpunt bekijken.

Het kloppende hart doet zowel de personages als de toeschouwers beseffen dat we sterfelijk zijn en dat, als we leven, dit wel degelijk is omdat dat ding – dat ze in hun handen hebben – ook in ons zit. Bij uitbreiding worden we ook geconfronteerd met de oppervlakkigheid van onze maatschappij. In die ontlichaamde wereld zijn uitmuntendheid en succes primordiaal, terwijl menselijke relaties en sociale problemen verwaarloosd worden. De ontdekking van dit orgaan wekt tegelijk angst en fascinatie op. Alles wat vanaf hier gebeurt, heeft met het puur lichamelijke en relationele te maken: twee levende wezens die zich verenigen om te overleven.

Het meest ongelooflijke, naar mijn mening, is dat dit alles gebeurt zonder dat er in het hele stuk ook maar één woord wordt gesproken. Het is dan ook stom, visueel theater. De acteurs, die als het ware een fysieke partituur volgen, belichamen de noten van een specifieke melodie. In de partituur vinden we ook de muzikale achtergrond, de muziek, bestaande uit een reeks opgewekte liedjes, maar ook de andere geluiden die de actie vergezellen: geslurp, geroep, gegrom, gehuil, gezucht ...

De voorwerpen op het podium worden intens benut. Ze worden op een originele manier gebruikt om zich aan de omgeving aan te passen of zich uit te leven. Zo worden ze even levendig als de personages en maken ook zij bijzondere geluiden. Samen met het lichtontwerp schept de hele geluidssfeer een scenografie waarin alle elementen even belangrijk zijn en elk instrument in elkaar wordt gezet om een duidelijk en leesbaar verhaal te creëren.

Toch spreekt deze theatertaal, die sterk verschilt van het teksttheater dat we gewend zijn, tot ons en lijkt ze ons vreemd genoeg vertrouwd. Ik moet onvermijdelijk aan de stomme film denken, maar ook aan tekenfilms en stripverhalen. We kijken op een andere manier naar de voorstelling en proberen de gedachten van de personages te ontcijferen door hun acties, gebaren en mimiek te interpreteren.

We voelen ons dan dichter bij hen, meer geïdentificeerd, meer betrokken bij de actie, want ook wij proberen te overleven en na te denken over de mogelijke manieren om te ontsnappen. We zijn dan ook vrijer om te lachen, te roepen of zelfs te praten. We leven.

De personages en het publiek worden één enkel element: de mens tegenover de tegenspoed, de band tegenover de oppervlakkigheid, de impulsen tegenover de regels. Door de manier waarop de mens en het lichaam worden voorgesteld en door de afwezigheid van woorden krijgt *Frozen*, zoals bij een dansvoorstelling of een beeldend werk, een universeel karakter met een voor iedereen begrijpelijke taal, bedolven in de menselijke natuur.